

Förvaltningsplan 2010 för PilotGIS de facto-standard för utbyte av digital planeringsinformation i översiktsplaneprocessen

Bakgrund

I samband med kommunernas översiktsplanearbete, enligt Plan- och bygglagen, hanteras en stor mängd data från flera olika källor. Att underlätta utbytet av digital planeringsinformation mellan kommuner, länsstyrelser och övriga statliga myndigheter var en av utgångspunkterna för det s.k. PilotGIS-projektet. Arbetet utmynnade bl.a. i en de facto-standard för leverans och utbyte av digital planeringsinformation i översiktsplaneprocessen. PilotGIS-standarden omfattar ett antal listade ämnesområden, hur de ska benämnas och kvalitetsmärkas samt hur attributdata ska struktureras. Boverket har förvaltningsansvaret för standarden vilket innebär att hålla den aktuell, förbättra och utveckla den. För att komma igång med datautbyte och en rationell GIS-hantering är det angeläget att standarden kommer till regelmässig användning bland länsstyrelser och kommuner. I förvaltningsarbetet ingår därför också att verka för ökad användning. Förvaltningsarbetet påverkas av vad som sker i omvärlden, exempelvis till följd av genomförandet av Inspire och nationell geodatastrategi, samt standardisering av planeringsinformation som pågår inom SIS. Förvaltningsarbetet är döpt PilotGIS+.

Mål och inriktning

Övergripande mål för förvaltningsarbetet är:

- att etablera en i ett nationellt perspektiv enhetlig struktur och gemensamma begrepp för utbyte av planeringsinformation
- att utveckla planarbete och hantering av planeringsinformation med stöd av IT

- att öka tillämpningen av PilotGIS

Målen nås genom att förvalta och utveckla de facto-standarden i enlighet med förvaltningsplanen.

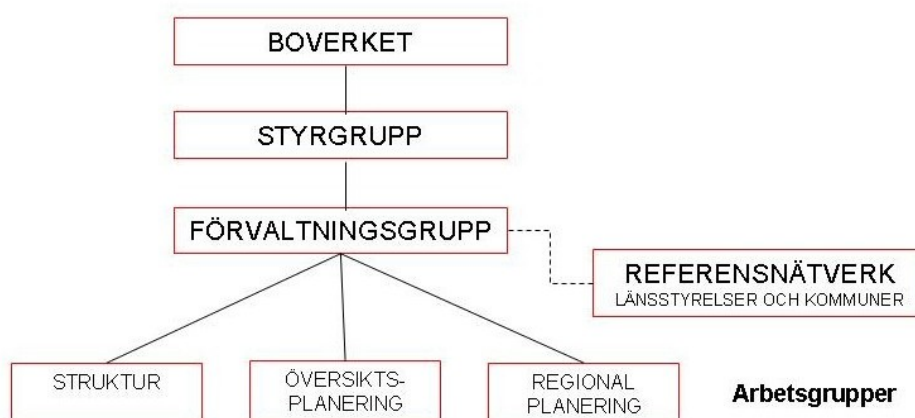
Målgruppen är de aktörer i översiktsplaneprocessen och anknytningsprocesser som kan dra nytta av tillgången till en strukturerad, digital planeringsinformation d.v.s. länsstyrelser, kommuner, centrala verk med flera.

Förvaltningsarbetet har följande inriktning:

- Breddad sorteringsstruktur
- Innehållsmässigt koncentrera sig på kärnan i PilotGIS-strukturen d.v.s. huvudgrupp 10 Intressen och anspråk, 50 Kommunal ÖP samt 70 Regional planering
- Utveckla PilotGIS-specifika attribut (tilläggsattribut)
- Tydliggöra kopplingen mellan informationen och var den hör hemma i ÖP-processen
- Följa och påverka standardiseringsarbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering samt diskutera behov av anpassning av PilotGIS-standarden.
- Följa arbetet med genomförandet av INSPIRE.
- Metadata och kvalitetsmärkning anpassas till generell standard
- Åtgärder för att sprida användningen och insikten

Organisation och ansvar

Organisationsschema

Styrgrupp

Styrgruppen ansvarar för inriktningen i stort och beslutar i frågor av strategisk karaktär. Gruppen behandlar också förslag till årlig förvaltningsplan samt årsredovisning. Utredningsuppdrag kan igångsättas på initiativ av gruppen.

Styrgruppen har minst tre möten/år

Styrgruppen består av Kerstin Hugne (sammankallande, Boverket), Jens Rasmussen (Länsstyrelsen Västra Götalands Län), Reigun Thune Hedström (Sveriges Kommuner och Landsting) samt Peter Wasström (Lantmäteriet).

Förvaltningsgrupp

Förvaltningsgruppen är Boverkets stöd och högra hand i förvaltningsarbetet. Gruppen behandlar och beslutar i frågor och synpunkter som kommit om standarden. Gruppen bereder dessutom versionsbeslut, tar fram förslag till förvaltningsplan och årsredovisning, hanterar frågor kring information/utbildning/stöd tillsammans med Boverket. Förvaltningsgruppen initierar arbetsgrupper vid behov och är mottagare av resultat från arbetsgrupperna liksom bollplank under arbetets gång.

Förvaltningsgruppen har minst 4 möten/år.

Förvaltningsgruppen består av Hans Brattström (Regionplanekontoret), Helena Felldin (föräldraledig under 2010) Köping kommun), Henry Grew (Gävle kommun), Elisabeth Jansson (Lantmäteriet), Jan Persson (Länsstyrelsen Östergötland) samt Per Söderström (Länsstyrelsen Västra Götalands Län). Från Boverket deltar Kerstin Hugne (ordförande) och Magnus Svensson (tjänstledig 1 januari – 30 juni). Magnus Svensson som är sammankallande kommer att ersättas av annan Boverksrepresentant.

Arbetsgrupper

När behov uppstår tillsätts arbetsgrupper. Grupperna rapporterar till förvaltningsgruppen och lämnar underlag till förvaltningsplan och årsredovisning.

Grupp	Uppgift
Strukturgruppen	Länsstyrelsens roll, centrala verk Definiera planeringsunderlag Avgränsning/omfattning Ha med strukturen eller ej i standarden Definiera huvudgrupp, undergrupp, ämnesområde Huvudgrupp 30 Mark- och vattenre-

	<p>gleringar</p> <p>PilotGIS-attribut</p> <p>Motivera kommunerna, manual</p> <p>Anpassning till ny lagstiftning, miljökvalitetsmålen m.m.</p> <p>Följa och påverka standardiseringsarbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering.</p> <p>Följa genomförandet av INSPIRE.</p>
ÖP-gruppen	<p>Utveckla huvudgrupp 50 Kommunal översiktsplan och stödja kommunerna i deras tillämpning av denna.</p> <p>Följa och påverka standardiseringsarbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering.</p>
Gruppen för regional planering	<p>Utveckla huvudgrupp 70 Regional planering med beaktande av behandling av fysiska aspekter i regionala utvecklingsprogram.</p> <p>Arbetsgruppen arbetar även med frågor som rör huvudgrupp 40 Regionala Analyser.</p> <p>Följa och påverka standardiseringsarbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering.</p>

Nätverk

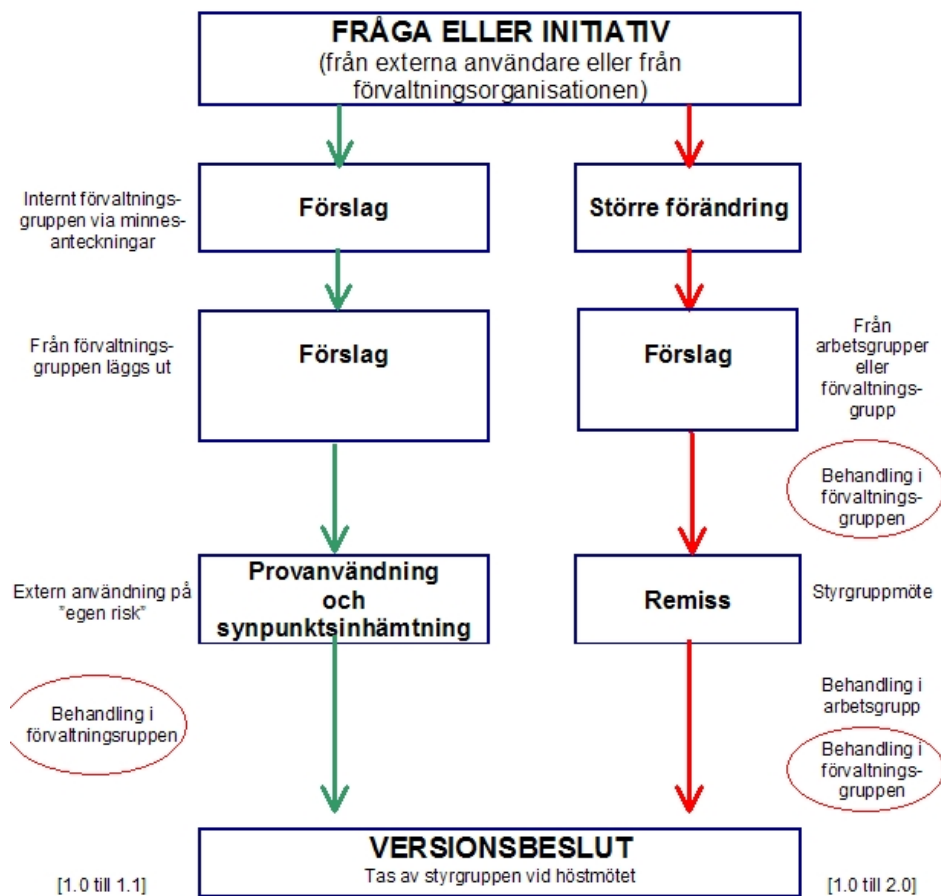
Ett nätverk har byggts upp där alla länsstyrelser i landet finns representerade. Nätverksrepresentanternas roll är att lyfta och vara förmedlande länk beträffande frågor och problemställningar som uppkommer beträffande PilotGIS-standarden inom länet (både på länsstyrelsen och i kommunerna). Representanterna ska också ha inblick i hur arbetet med PilotGIS-förvaltningen framskrider.

Det finns även ett nätverk där intresserade kommuner är representerade. Detta nätverk är till för utbyte av kommunala erfarenheter och är under kontinuerlig uppbyggnad. Nätverk är till för alla kommuner som är intresserade av PilotGIS, oavsett om kommunen använder standarden eller inte.

Nätverken träffas 1 gång/år.

Versionshantering

Exempel

Initiativ till ändringar kan komma externt ifrån eller från förvaltningsorganisationen.

Förslag på t ex ett nytt ämnesområde eller ny undergrupp går den **gröna vägen** genom förvaltningsgruppen. Versionsbeslut innebär här att man går från t ex 1.0 till 1.1

Större ändringar eller förbättringar t ex öp-gruppens arbete går **den röda vägen** via styrgruppen som fattar beslut om remiss. Versionsbeslut innebär här att man går från t ex 1.0 till 2.0

I båda fallen tas versionsbeslutet av styrgruppen.

Aktiviteter

Aktiviteterna är indelade i fyra grupper:

1. Rutiner
2. Information/Kommunikation
3. Översyner
4. Teknik- och användarstöd

Rutiner

Förvaltningsplan

Mål: En samlad bild av planerade aktiviteter för att åstadkomma en bättre helhetssyn på förvaltningsarbetet och utvecklingen av PilotGIS-standarderna. Detta medger också bättre styrning och uppföljningsmöjligheter.

Uppgift: En förvaltningsplan ska årligen tas fram som beskriver inriktningen på arbetet under året med större planerade händelser. Utkast till förvaltningsplan ska finnas till styrgruppens möte i november. Förvaltningsplanen läggs sedan fast vid första mötet året därpå.

Ansvarig: Boverket och förvaltningsgruppen

Årsredovisning

Mål: En samlad bild av gjorda aktiviteter för att kunna bedöma måluppfyllelse och möjliggöra utvärderingar.

Uppgift: En årsredovisning ska tas fram som beskriver genomförda arbetsinsatser och aktiviteter under det gångna året. Årsredovisningen presenteras för styrgruppen vid första mötet året därpå.

Ansvarig: Boverket och förvaltningsgruppen.

Information/kommunikation

Referensnätverk länsstyrelser

Mål: Representanterna i referensnätverket (2 personer/länsstyrelse) lyfter frågor till Boverket/förvaltningsgruppen samt följer utvecklingen beträffande PilotGIS-standarderna. De är uppdaterade med vad som händer på området och fungerar som en förmedlande länk ut mot kommuner och län. Representanterna i referensnätverket har en väl fungerande kontakt med varandra och fungerar därför, som komplement till Boverket, som ett stöd för varandra i användningen av standarderna.

Uppgift: Upprätthålla kontakten med nätverket. Nätverksmöte hålls den 6 oktober 2010.

Ansvarig: Boverket är huvudansvarig, men tar i planeringen hjälp av förvaltningsgruppen.

Kommunnätverk

Bakgrund: PilotGIS-förvaltningen behöver bygga upp en större kontaktyta gentemot användande kommuner för att bättre kunna ta till vara erfarenheter men också få en bättre bild av kommunernas behov. Idag ingår 46 representanter från 38 kommuner i nätverket.

Mål: De kommuner som arbetar med PilotGIS-standarden ingår i ett nätverk för utbyte av erfarenheter och tips sinsemellan. Nätverket är känt och andra kommuner som funderar på att börja använda standarden kan vända sig till någon/några av de ingående kommunerna. Anmälan till nätverket görs via e-post som finns på webbplatsen.

Uppgift: Fortsatt uppbyggnad av kommunnätverket. Gemensamt möte hålls med nätverket för länsstyrelserna den 6 oktober 2010. I mån av tid och ekonomi medverkan vid t.ex. regionala träffar (regionala GIS-föreningar, kommunträffar anordnade av länsstyrelserna m.fl. i olika PBL-aktiviteter).

Ansvarig: Boverket

Ajourhållning webbplats inklusive frågor och svar

Mål: PilotGIS+ webbplats hålls ständigt ajour och fungerar som en effektiv kanal ut mot användare. Här finns information om standarden och förvaltningsarbetet, vad som är på gång och här finns också senaste versionen av ämneslistan och här kan användarna själva ställa frågor och lämna synpunkter. Även en informationsbroschyr för vidare spridning finns tillgänglig. PilotGIS söktjänst ska kompletteras med definitioner och nyckelord för ämnesområden/detaljområden samt med tolkningsfall för hur standarden ska användas. Söktjänsten fungerar som ett stöd för de som använder standarden samt avlastar Boverket och förvaltningsgruppen.

Uppgift: Kontinuerlig ajourhållning av webbplatsen och aktuella nyheter.

Ansvarig: Boverket har huvudansvaret för PilotGIS+ webbplats, men får inspiration och stöd från förvaltningsgruppen.

Kontakter med högskolor

Mål: PilotGIS är känt hos högskoleutbildningar främst med inriktning mot fysisk planering/arkitektur samt GIS. Ett moment om PilotGIS-standarden ingår i utbildningarna så att studenterna, om och när de blir tjänstemän på kommuner och länsstyrelse, kan tillämpa standarden.

Uppgift: Vara stödjande gentemot de utbildningar som är intresserade av att använda PilotGIS i sina undervisningar.

Ansvarig: Förvaltningsgruppen.

Kontakter med centrala verk

Mål: De centrala verk som har koppling till informationsförsörjning i översiktsplaneprocessen ska vara insatta i PilotGIS-standarden och kunna relaterade det till sitt eget arbete.

Uppgift: Boverkets kontaktnät med centrala verk utnyttjas för att lyfta frågor om PilotGIS. Det kan handla om information och diskussion, i första hand på det centrala verksmöte som årligen anordnas av Boverket.

Ansvarig: Boverket

Översyner

Generell standardisering av planeringsinformation

Bakgrund: Ett större reviderings-/utvecklingsarbete för standarden skulle behöva genomföras. Detta innebär bland annat översyn av PilotGIS begreppsmodell och databasmodell. Användare har svårigheter att praktiskt tillämpa dessa modeller. Det finns också en del direkta felaktigheter i databasmodellen. Attributsättning har inte följt med utvecklingen. Fokus har endast legat på utveckling av själva ämneslistan. Vid ett revideringsarbete bör modellen förenklas. Samtidigt finns pågående aktiviteter som påverkar utvecklingen av PilotGIS.

Det pågår standardisering av planeringsinformation inom ramen för SIS/TK 501 Fysisk planering. Den tekniska kommittén tar sig an den lägesrelaterade information som normalt används som underlag vid fysisk planering, information som framkommer ur detaljplaneprocessen – digital detaljplan samt information som framkommer ur processerna för översiktsplanering respektive regional planering.

Mål: Nära följa och påverka standardiseringsarbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering. Se till att bemanna arbetsgrupper inom den tekniska kommittén med representanter från PilotGIS förvaltningsgrupp och från PilotGIS nätverk i övrigt. Även behov av anpassning av PilotGIS-standarden ska diskuteras.

Uppgift: Se mål.

Ansvarig: Förvaltningsgruppen/Strukturgruppen.

Gemensamma strukturfrågor

Bakgrund:

PilotGIS utveckling

Strukturgruppen har tidigare arbetat fram ett förslag som går ut på att PilotGIS delas i två nivåer – en kärna som består av grupperna 10 Hushållningsintressen, 50 Kommunal ÖP samt 70 Regional planering där både sorteringsstruktur och attributtillämpning används, samt en ”anslutande information”, ämnesområdena 20, 30, 40, 60 samt 90 där endast sorteringsstrukturen tillämpas. Detta innebär att ämnesområdena inplaceras i strukturen och får PilotGIS-id, men attributen behålls från ursprungskällan. Detta förslag har remissbehandlats 2003 och tankarna är inarbetade i PilotGIS från och med version 2.0. Gruppen har också arbetat fram definitioner för alla huvudgrupper och undergrupper i standarden samt definitioner för ämnesområdena inom huvudgrupp 30.

Genom en versionshöjning av standarden till 2.1, godkänd av styrguppen under 2005, har en utvidgning och komplettering av huvudgrupp 20 Faktaunderlag gjorts.

Metadatafrågor

Det har hänt och händer flera saker på metadataområdet som kan påverka PilotGIS-standarderna. Tanken att hantera PilotGIS-strukturen i en stor relationsdatabas har inte heller fungerat som det var tänkt. Det behövs bland annat en översyn av vad som bör vara metadata och vad som är egentliga attribut. Inom SIS/TK 489, Metadata för geografisk information, har det tagits fram en svensk profil av ISO-standarderna för metadata, avsedd för den nationella geodataportalen. Länsstyrelserna har tagit fram en gemensam tillämpning av den ISO-standard som finns för metadata för geografisk information. I detta arbete har hänsyn tagits till PilotGIS.

Planeringsfrågor

2005 lade PBL-kommittén sitt betänkande om förändringar i Plan- och bygglagen, länens och regionernas arbete med regionala utvecklingsprogram (RUP) intensifieras, de nya vattenmyndigheterna har på allvar börjat sitt arbete och arbetet med den nationella Geodataportalen pågår. Vad dessa och andra händelser i omvärlden kan betyda för utvecklandet av PilotGIS-standarderna behöver analyseras.

Uppgift: Ett fortsatt samlat ansvar för strukturfrågor, inklusive den underliggande modellen, som är gemensamma för alla huvudgrupperna liksom att se över strukturen utanför kärnan. Bevakning och analys av vilken betydelse nya lagförslag, nya planeringsformer, vattenmyndigheternas tillkomst, EU-direktivet om Inspire, den nationella Geodataportalen, standardisering av metadata, länsstyrelsernas arbeten, etcetera kan få för PilotGIS-standarderna.

Ansvarig: Förvaltningsgruppen/Strukturgruppen.

Huvudgrupp 50 Kommunal översiktsplan

Bakgrund: En arbetsgrupp bildades i slutet av 90-talet för att bättre tillfredställa kommunernas behov och att utveckla och se över huvudgrupp 50. Gruppen tog fram ett förslag på sju-siffernivå som beskriver detaljområden och visar vad som finns i respektive skikt.

Gruppen återbildas under 2010 framför allt på grund av arbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering och PilotGIS relation till detta.

Uppgift: Stödande till förvaltningsgruppen angående frågor som uppkommer i samband med tillämpning av huvudgrupp 50. Arbetsgruppen ska även följa och påverka standardiseringsarbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering samt diskutera behov av anpassning av PilotGIS-standarderna.

Ansvarig: ÖP-gruppen.

Huvudgrupp 70 Regional planering

Bakgrund: En arbetsgrupp för regional planering bildades under 2002. Arbetet har utgått från det som gjorts på regionplane- och trafikkontoret (från 2009 Regionplanekontoret) i Stockholm i samband med framtagandet av RUF (Regional utvecklingsplan 2001 för Stockholmsregionen). Arbetsgruppen har i sitt arbete med ämnesstruktur för regionplan enligt PBL relaterat till strukturen i huvudgrupp 50 och tagit fram ett sådant förslag som har remissbehandlats och bedöms kunna tillämpas för formell regionplan. En fråga som dock har fått allt större aktualitet under arbetets gång är hur PilotGIS ska förhålla sig till regionplan enligt PBL och regional utvecklingsplanering i form av RUP enligt förordningen om regionalt utvecklingsarbete? Arbetsgruppen har tittat på Nuteks rapportering av RUP-utvecklingsprojektet och PBL-kommittens slutbetänkande. De kommer att analysera vilken funktion nästa regionala utvecklingsplan för Stockholmsregionen ska ha utifrån PBL- och RUP-perspektiven

Uppgift: Gruppens uppgift är att vidare utveckla huvudgrupp 70 Regional planering så att även de fysiska aspekterna i regionala utvecklingsprogram kan hanteras. Arbetsgruppen ska även lämna förslag på ändringar inom huvudgrupp 40 utifrån behoven i den regionala planeringen, då den regionala planeringen, regionplanering och regional utvecklingsplanering, genererar regionala analyser av betydelse för kommunernas översiktliga planering i betydande omfattning. Arbetsgruppen ska även följa och påverka standardiseringsarbetet inom SIS/TK 501 Fysisk planering samt diskutera behov av anpassning av PilotGIS-standarderna.

Ansvarig: Gruppen för regional planering

Teknik- och användarstöd*Teknikstöd*

Bakgrund: Förvaltningsgruppen har konstaterat att GIS-marknaden ännu inte har något att erbjuda som skulle kunna fungera som teknikstöd i översiktsplaneringen.

Mål: Tekniken kopplat till produktion av data anpassat efter PilotGIS-standarderna ska utgöra ett stöd för spridningen och användningen av data enligt PilotGIS de facto-standard.

Uppgift: Följa metod- och teknikutveckling.

Ansvarig: Förvaltningsgruppen.

/Magnus Svensson

